Anul VI. Orăştie, la 31 Martie v. (13 Aprilie n.) 1907. Nr. 16

Abonamentul:
Preţul foii »Libertatea« e următorul: pe 1 an 8 cor.; pe 1/2 an 4 cor.
Pentru economi, *numai 5 cor. pe an!*
„Foaia Interesantă“ ilustrată, şi „Tovărăşia“ să dau gratis, tuturor abonenţilor „Libertăţii“, pentru preţurile de sus.
Pentru România pe an 25 Lei.

LIBERTATEA

Apare în fiecare Sâmbătă.
Inserţiuni:
1 pagină 60 cor., 1/2 pag. 20 c., 1/4 pag. 10 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai *multe-ori*, să fac reduceri de taxă.
Inserţiunile ca şi abon. să plătesc *înainte*.
Manuscripte nu să dau înapoi.

Glasul neamului.

Adunarea dela Orăştie.

Frumoasă şi bogat cercetată a fost adunarea de protestare conchemată la Orăştie pe Dumineca trecută.

Au luat parte la 4—5000 de oameni veniţi din comunele din jurul Orăştiei, apoi vre-o 40 de Hunedoreni şi alţi mulţi fruntaşi din comunele dintre Hunedoara şi Deva, — şi număroşi fruntaşi dela Deva. Orăştia însaşi întreagă de faţă, cărturari ca şi popor. Larga curte a bisericii gr.-or. să umpluse până departe.

Conducerea adunării a fost încredinţată dlui protopp V. Domşa ca preşedinte, avînd de vice-prezidenţi pe dnii Dr. Tr. Frenţiu, protopop gr.-cat. şi C. Baicu, înv. dir. la şcoala capitală din Orăştie, — iar' de notari dnii Dr. I. Maior şi preotul I. Moţa.

Preşedintele a deschis adunarea spunînd că ne chiamă la acest sfat marea primejdie ce să făureşte în dieta din Pesta, şcoalei şi bisericei noastre, aducîndu-să acum acolo o lege din cele ce ţintesc a da o lovitură mai simţită culturei noasnaţionale. Am fost chemaţi şi ne-am adunat aici pentru a arăta, că noi nu suntem numai ceva fiinţe neştiutoare, cari să duc tăcute la cuţit, — cum să pare că ne socoteşte guvernul, ci suntem un popor ştiutor şi preţuitor de fiinţa sa, şi care vrea să-'şi arate voinţa şi glasul său în treburi aşa mari, cum e şi aceasta. In scopul unei înţălegeri frăţeşti şi înţelepte în privinţa asta, declară adunarea de deschisă.

Dl preşedinte, ca şi vorbitorii ceialalţi, stau pe o movilă înălţată în jurul crucii frumoase din curtea bisericii, vorbind astfel din umbra sfintei cruci, avînd în faţă sfînta biserică, casa lui Dzeu, a cărui ajutor îl cer cu toţii pentru a ne trece cu pace şi prin grindina politică ce va să cadă asupra plăpîndelor holde, abia înfrăţite, ale culturei noastre!

Cere cuvînt la obiect d. Dr. A. *Muntean*, adv., care spune povestea naşterii acestui guvern, venit la cîrmă între împrejurări nefireşti, nelegiuite şi numai după-ce a făcut Impăratului mari făgăduieli, pe cari nu le poate împlini, şi de aceea a început a-'şi perde din vază, şi acum, ca să-'şi cîrpească vaza înaintea poporului maghiar, vine cu astfel de planuri de legi, cari să placă ungurilor şi să nu mai vadă celelalte lucruri slabe ale ministrilor acestora Arată ce drepturi au dat legile vechi şcoalelor noastre, şi cît le restrînge planul cel nou. De aceea e datorinţa tuturor Românilor o protestare puternică!

Dl *I. I. Lăpădatu*, directorul băncii „Ardeleana“, să ridică apoi şi face o amănunţită cercetare a planului acestuia de lege.

Arată întîi şi întîi ce este şcoala română: un aşezămînt sfînt pentru noi, despre care cînd vorbim, cade-se să ne descoperim capetele. (Adunarea să descopere). Că şcoala e altarul pe care arde focul curat al luminării, al culturei poporului nostru, foc sfînt aprins pe acele altare de marii nostri părinţi Şincai, Maior, Şaguna, Şuluţ şi alţi mulţi vrednici după ei! Dovedeşte că azi numai neamurile cu ştiinţă, cu carte, pot ţinea pept în lupta grea a vieţii, — iar' luminarea asta a ştiinţei un popor, mai ales în şcoalele sătesti, nu o poate primì decît în *limba mamei sale!* — Dovedeşte viu că aceea ce judecă şi fac capii politicei de azi din Pesta, e în contrazicere cu toate ideile înalte şi adevărurile nestrămutate recunoscute şi mărturisite de doi bărbaţi mari ai Ungurilor, zişi „înţelepţii patriei“, Deak şi Széchenyi, cari au spus ei însişi fiind ministri, că statul *trebue*, e *dator*, să dee fie-cărui neam din ţară putinţă largă de a să cultiva în limba lui maternă, nu numai în şcoala poporală, ci *chiar în gimnazii!* Deak aflase cu drept ca să se facă Sîrbilor pe banii statului gimnaziu cu limbă sîrbească, — iar' politicii mici şi scurt văzători de azi, nici o *şcoală poporală* nu vor să ne facă, ba şi pe care le avem şi le susţinem din crunta noastră sudoare, ni-le dărîmă în chip brutal, prin legi cum e şi aceasta! Nu mai puţin să deosebesc părerile aceloraşi bărbaţi mari ai Maghiarilor privitor la dreptul natural al limbei poporului. Ei cereau că slujbaşi, ba nici judecători să nu fie puşi decît de aceia, cari ştiu bine limba poporului. Azi să cere să înveţe poporul limba slujbaşilor.

— „Nu netrebue! Invete ei limba noastră! — strigă sute de glasuri din popor. Oratorul cere să protestăm deci şi noi cu vrednicie contra acestor atentate asupra limbii şi şcoalelor noastre.

Puternice protestări copăr cuvintele vorbitorului.

Dl *Vas. C. Osvada* (cercul Hunedoarei) vorbeşte avîntat, declarînd de o *barbarie* modernă, aceea ce guvernul încearcă, că adecă în veacul acesta luminat să mai vree să ne fure limba la un întreg popor!

Sau ce vrea guvernul — întreabă dl Osvadă — să ajungă cînd cere, ca copilul, care stă 5—6 ciasuri din zi în şcoală, unde va auzì vorbindu-să ungureşte, să înveţe bine numai limba asta şi să uite poate pe cea care o aude acasă în celelalte 18—19 ciasuri ale zilei? E o prostie ce vrea guvernul! Şi contra acestei prostii şi nelegiuiri noi ne ridicăm şi protesăm cu bărbăţia ce să şade unui popor constiu de sine!

— „Protestăm! Jos cu guvernul! Nu ne trebue legea şi limba lui! — strigă mulţimea.

Urcă apoi *Dumitru Vlaicu*, fruntaşul nostru frate ţăran din Binţinţi, pe locul vorbitorilor şi rosteşte, ca fiiu din sinul însuşi poporului, o vorbire scurtă, dar' foarte drăguţă.

„Fraţilor!, — zice. In sfînta biserică ni-s'a cetit azi, că Ingerul Domnului a zis Fecioarei: *Bucură-te!* — Noi însă, după cele ce auzim dela fraţii şi domnii nostri spunîndu-ni-să, trebue cu durere să vedem, că nouă Românilor, aceste zile ne zic: *Intristaţi-vă!* Arată apoi, că legătura firească dintre popor şi învăţătorii săi şi biserică, ca mamă ocrotitoare a lor, prin noul plan va fi zguduită, spre marea durere a ori-cărui Român şi creştin adevărat. Căci pe care gospodar nu l'ar durea, să ştie că îşi plăteşte pe caznicii săi, pe slujbaşii buni ai săi, şi altul să fie cel care le porunceşte lor?!

Contra unor astfel de stări de lucruri, protestăm cu toată tăria sufletelor noastre româneşti!

— „Protestăm!

Dl adv. *Dr. A. Oprea* urcă pe locul vorbitorilor şi după o reprivire clară asupra celor vorbite şi arătîndu-'şi şi dsa părerile conglăsuitoare cu ale vorbitorilor, înaintează planul de *hotărîre*, pe care adunarea să o aducă faţă de chestiile dezbătute. Hotărîrea să primeşte unanim, spunînd că:

Adunarea Românilor întruniţi la Orăştie în ziua de 7 April n., protestează sărbătoreşte contra reformei şcolare a guvernului, înfierîndu-o ca un cutezător atentat (atac) împotrivă libertăţii şi egalităţii noastre şi împotriva egalei îndreptăţiri naţionale şi confesionale;

îşi ridică glasul împotriva întregului sistem de guvernament, dat pe faţă şi prin acest plan de lege şcolară, prin care să urmăreşte desfiinţarea etnică şi politică a atîtor popoare;

cere ca numai decît acest plan să se retragă, ca unul ce va împeadca luminarea prin şcoală a straturilor largi a popoarelor, cu putinţă numai şi numai în limba lor maternă!; să se iee alte măsuri, cari să asigure dreapta salarizare a învăţătorilor, dar' dînd dela stat numai cînd susţiitorii şcoalelor o cer, şi fără nici o condiţiune (legatuială);

conjură pe toţi oamenii de bine, factorii bisericesti, şcolari şi politici ai poporului, a lupta din toate puterile la factorii legali şi constituţionali ai statului, pentru zădărnicirea acestui plan de lege!;

adunarea aşteaptă conchemarea unei mari adunări naţionale generale, care să-'şi rostească solidar şi puternic cuvîntul său asupra acestui lucru;

protestează contra infamiei ce să face şi în dietă şi în presa maghiară, de a ne numì pe noi Românii şi pe luptătorii nostri »trădători de patrie«, pe cînd noi suntem cei mai credincoşi şi supuşi cetăţeni ai acestei patrii!

Adunarea primeşte cu nespusă însufleţire cuvintele dlui Dr. Oprea, care arată *încrederea deplină* a *poporului nostru în deputaţii săi naţionali*, (Să trăiască deputaţii nostri!), şi propunerea, ca această rezoluţiune să se trimiţă deputatului cercului Dlui *Dr. A. Vlad* (Să trăiască, trăiască! răsună repetat aclamările mulţimii la adresa deputatului iubit!), care să o înainteze dietei, ca cerere legiuită a popoporului din cercul nostru! — S'a primit.

Preşedintele a închis apoi adunarea prin cîteva cuvînte.

Dl *Francisc Hossu L.* mulţumind pentru buna conducere şi bunul mers al adunării, desgroapă duioase amintiri din luptele pentru neam pe care le cunoaşte şi la care a luat parte de acuşi 40 de ani! Cuvintele îi sunt acoperite cu însufleţite aclamări.

Adunarea a început apoi a să resfira, umplînd strada pe o întindere mare, în mijloc cu brava tinerime din loc, cîntînd *„Deşteaptă-te Române!“* Aşa a înaintat în coloane puternice, impunătoare, dela biserică, până sus în piaţă, tot cîntînd cu însufleţire şi îndîrjire, spunînd lumii şi prin cîntecul său repetat într'una, că:

Murim mai bine 'n luptă
cu glorie deplină!,
Decît să fim sclavi iarăşi
în vechiul nost pămînt!...

*

Scene înălţătoare s'au văzut la adunarea dela Orăştie:

Damele române, în frunte cu mult stimata Doamnă *Aurelia Boldea n. Bariţiu*, mama fericită a dlui deputat *Dr. A. Vlad*, apoi st. doamnă *Anuţa Dr. Vlad* şi multe doamne şi domnişoare, venind la adunare, stăteau aproape de masa presidială şi nu odată şi-au ridicat vocea cînd era vorbă de maghiarizarea copiilor nostri:

— *Dar' aici sîntem şi noi, femeile române!* Noi vom creşte copiii nostri! Ori-ce ar porunci legile lui Apponyi, copiii şi fraţii nostri numai Români bravi vor fi!

— *Trăiască femeea şi mamele române!* li-se răspundea de mulţime.

Inimile bune, răspund.

— Pe altarul culturei rom. —

„Noi care ne iubim neamul şi ţinem la limba noastră, trebue să ţinem şi la instituţiunile noastre culturale“!

Dr. N. Comşa.

Numărul inimilor bune, jertfitoare pentru luminarea neamului nostru s'a sporit în săptămîna trecută cu următoarele:

Doamna Iolanta Dr. Radu, soţie de profesor în Brad a depus cunună eternă pentru fer. Roma A. Costin, învăţătoare în Brad, reposată la 14/27 Februar a. c. la care au contribuit următoarele:

Iuliana Plaştea, Mihăleni	cor.	2·—
Aurelia Dr. Robu, Baia-de-Criş	„	2·—
Eugenia Dr. Oprişa, Brad	„	2·—
Iolanta Dr. Radu „	„	5·—
Aurelia Damian „	„	3·—
Aurora Damian „	„	2·—
Elisabeta Parau „	„	2·—
Maria Rimbaş „	„	2·—
Letiţia Rimbaş, „	„	2·—
Ella Cutean „	„	1·—
Ecaterina Rusu „	„	3·—
Minodora Candrea „	„	2·—
Amalia Albu „	„	2·—
Iulia Impărat „	„	2·—
Olympia Damian „	„	2·—
Otilia Boneu „	„	2·—
Sofia German „	„	1·—
Maria Bogdan „	„	2·—
Maria Stoia „	„	1·—
Elena Florea „	„	1·—
Maria Cristea, Gurabarza	„	2·—
Maria Papp, Criştior	„	2·—
Letiţia Draia „	„	2·—
Elisabeta Faur „	„	1·—
Elena Bocan „	„	1·—

....şi o aşază pe ea, unde drepţii să odichnesc! Unde nu este durere nici întristare!

Bis. gr.-or. din Mercina,	cor.	5·—
Reuniunea de cîntări din Mercina	„	3·—
Traian Crenian, not. Mercina	„	2.—
Ioan Orza, înv. „	„	2·—
Aurel Popoviciu, paroch „	„	2·10
Emilia Gherga, învăţ. „	„	2·50
Pau Lazar, negutător „	„	1·50
Novac Orza, econom „	„	2·—
Pau Sculiciu, „ „	„	1·50
Petru Ciorogar, vnotar „	„	1·—
Miloş Lupşasca, jude „	„	1·—
Lazar Cocoara, cassar „	„	1·—
Iosif Babeţ, plugar „	„	1·—
Petru Poenar, înv. „	„	1·—
Ales. Lupşasca, econ. „	„	1·—
Iosif Mitrofan, „ „	„	1·—
Vidu Braia „ „	„	1·—
Nic. Petricoane „ „	„	1·—
I. Petricoane Băla „ „	„	1.—
Trifon Sculiciu „ „	„	1·—
Iosif Baica, jun.	„	1·—
Dşoara C. Roşca	„	1·—
Vidu Bunda	„	1·—
Paun Ciuta	„	1·—
Ion Ogrin	„	1·—
Ion Golea	„	1·—
Martin Orza	„	1·—
Dşoara E. Lupşasca	„	1·—
Petru Stefan	„	1·—
Stefan Mioc	„	—·50
Vidu Mitrofan	„	—·50
Maria Lupşasca	„	—·50
Paun Petricoane	„	—·60
Marcu Corcodel	„	1·—
Dr. Lazar Popoviciu, medic, Viena	„	100·—
Iuliu Vuia, înv. în Comloşul-Mare şi 53 elevi ai săi din şcoala superioară pe băieţi	„	10·70

(Vezi raportul mai jos.)

Inmulţeşte Doamne numărul binefăcătorilor nostri ca nisipul mării ca stelele ceriului, ca firele de iarbă şi ne vei mîntul de perire!

T. Liviu.

Din Dietă.

Să ştie că din prilejul paştilor ungureşti au avut şi deputaţii vacanţă.

Deputaţii naţionalişti au folosit vacanţa asta pentru a venì în atingere cu alegătorii şi mai ales cu poporul din cercurile lor. Ei nu au avut vacanţă. Tot ca şi în dietă au avut de lucrat — dacă nu mai mult — prin cercurile lor.

Acum după sărbătorile apusene, la mijlocul săptămînii trecute, s'au început de nou pertractările asupra afurisitului plan de lege al ministrului Apponyi. Dăm acì unele spicuiri din vorbirile mai frumoase ale deputaţilor nostri:

Joi în 4 Aprilie n.

A vorbit foarte cuminte *deputatul sîrb Mihail Polyt.*

Dsa spune că planul de lege pentru şcoli să împotriveşte cu înaintarea istorică a ţării, pentru-că prin planul ăsta să ţinteşte răpirea drepturilor firesti dela milioane întregi de cetăţeni. Pacea ţării să poate ajunge numai prin o înţăleaptă politică culturală. Stările lucrurilor din ţara noastră să deosebesc tare mult de cele din ţările apusene; fiindcă la noi în Ungaria sunt mai multe naţionalităţi, până cînd în ţările apusene e numai cîte una. Arată că e greşit planul de lege a lui Apponyi, care nu e altceva decît un fel de lege apuseană, care însă nu să potriveşte cu stările lucrurilor din ţara noastră. — *Dacă am fi în Macedonia* — zice deputatul Polyt — *pentru astfel de planuri şi ordinaţiuni li-s'sar răspunde ministrilor prin gloanţe...*

Spune apoi că planul ăsta de lege vatămă şi taie adînc în drepturile confesiunilor. Planul e mîndru, dar' e viclean. Dacă Maiestatea Sa 'l-ar întărì, atunci s'a isprăvit cu drepturile de supraveghiere ale bisericilor. Şi cea mai mare nedreptate e a scoate pe învăţători de supt supraveghierea conducătorilor bisericilor confesionale.

Inaintează apoi un plan de hotărîre în vîrtutea căruia cere ca planul de şcoli al ministrului Apponyi, care vatămă drepturile bisericilor, să fie scos din de dezbatere şi în locul lui, ministrul să vină cu un alt plan pe care să-'l pregătească în bună înţelegere cu conducătorii bisericeşti şi planul nou să nu aibă scopuri ascunse, ci numai şi numai adevăratele foloase ale învăţămîntului poporal.

Vineri în 5 Aprilie n.

A vorbit deputatul Şiriei dl *Vasile Goldiş*

spunînd că Congresul dela Sibiiu al învăţătorilor nostri a hotărît că se mulţumeşte şi cu o plată mai mică decît cea arătată în planul de lege. Noi însă cerem mai mult pentru ei. Mai mult să ne daţi dar' să nu ne puneţi *legăminte umilitoare!* O spune asta ca să nu li să împute că deputaţii naţionalişti nu voiesc binele învăţătorilor.

Să nu ne lăsăm purtaţi de patimi, ci de chibzuială rece, căci *a lua dreptul dela părinţi de a-'şi alege ei mijloacele de creştere a copiilor lor, însemnează a sugruma libertatea. Dreptul de învăţămînt şi creştere e un drept ce trebuie să se dee tuturora, şi*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ori-şi-ce orînduială a legii în contra acestui drept e contrară democraţiei (duşmană poporului). Hristos a zis: *„mergeţi şi învăţaţi...“*, şi: *„lăsaţi pruncii să vină la mine...“* Prin urmare biserica lui Hristos (legea) are datorinţă de a îngriji, de a învăţa; această datorinţă nu i-să poate lua şi dacă totuşi i-să ia, ăsta e păcatul cel mai strigător la cer. Şi datorinţa bisericilor e un drept. Dreptul lor. Numai nestrămutata credinţă în legea ta, îţi poate aduce mîngăiere sufletească. Iar' scoaterea credinţelor din învăţămînt ne va lipsì de mîngăierea sufletească.

Confesiunile (Bisericile) să simt vătămate pentru că ministrul nu le-a întrebat şi pe ele ca să-'şi spună cuvîntul lor înainte de a pune planul de lege pe masa dietei. E adevărat că legea nu o cere asta, şi dietei nu i-să cere să asculte totdeauna înainte pe aceia asupra cărora hotărăşte, dar' întocmai cum înainte de a să face noua lege pentru foi, a fost compus anumit comitet din scriitori la foi cu care să se sfătuiască — aşa şi acì ar fi trebuit să fie întrebate bisericile, mai ales că să vorbeşte de un lucru aşa de mare, de a schimba cel mai însemnat punct din legile ţării!..

In felul cum D-Voastră plănuiţi legea asta, i-să dă ministrului putinţa de a să mesteca în tot minutul în afacerile cutărei şcoli. Atunci cînd ministrul e stăpîn peste şcolile confesionale, nu să mai poate vorbì deloc despre şcoli confesionale ajutate de stat ci despre şcoli de stat ajutate de confesiuni!

Scoate apoi la iveală cuvintele unui mare învăţător (neamţ) care a zis că: *„A sîlì pe copil să înveţe mai întîi o limbă străină, e ca şi cînd l'ai învăţa mai întîi să călărească şi numai după aceea să umble pe picioare“*... Şi sfîrşeşte pe la 2 ore d. a., vorbirea, apărînd pe români de învinuirile nedrepte ce li-să aduc că nu şi-ar iubì patria — arată că învinuirile astea să fac numai pentru a avea pentru ce ne prigonì pe nedrept şi necinstit şi înaintează şi dsa un plan de hotărîre, cam ca cel al lui Polyt, prin care cere ca *statul să dee Consistoarelor o anumită sumă la an*, dar' fără alt amestec, şi suma asta să fie întrebuinţată pentru ridicarea şi susţinerea şcoalelor confesionale.

Sâmbătă, în 6 Aprilie n.

Vorbeşte din partea deputaţilor naţionalişti nou alesul deputat al Lugojului părintele protopop

Dr. G. Popoviciu,

arătînd că noi Românii ne închinăm legilor ţării, *dar' ne închinăm şi voinţei poporului.* Intrarea deputaţilor naţionalişti în dieta ţării *e cea din urmă încercare a cîştiga, pe calea legii, drepturile ce le avem şi ce ni-să cuvin!*

Aruncă îndărăpt guvernului învinuirea că capii bisericeşti ar fi în contra ridicării plăţii învăţătorilor. *Primim bucuros bani dela stat pentru şcoli, dar' nicodată nu ne vom lăpăda limba şi neamul în schimbul acestor bani.*

Inainte de a încheia spune că *nu e lucru cuminte ca să se aducă o astfel de lege pe urma căreia să vor vărsa nu numai multe lacrămi, dar' poate să pricinuiască şi vărsări de sînge!*,..

Acì toţi deputaţii unguri sar dela locurile lor, fac larmă, strigă şi zbeară:

— Afară cu el! Ne ameninţă!

Dr. Popovici însă, stă senin şi nu să spărie de furtuna de vorbe a celor muşcaţi în suflet de vorbele lui drepte, şi apoi îşi încheie vorbirea spunînd că nu primeşte planul de lege şi cere ca ministrul să şi-'l retragă din dezbatere.

*

Incearcă apoi să vorbească Dr. *Al. Vaida Voevod* şi mai apoi Dr. *Iuliu Maniu* tîlcuind art. 170 din regulamentul dietei, — dar' numai încearcă, pentru-că preşedintele le-a tras amîndurora cuvîntul oprindu-'i de a vorbì!

Urmează preşedintele:

Dr. Mihali:

Cerem — zice d-sa — chizeşug în legile ţării pentru dreptul nostru naţional de a fi, şi — vom purta luptă în contra a tot ce ameninţă felul nostru de a fi! Guvernul ţării cînd aduce o lege nouă trebue să se pună pe temeiul legilor ce sunt; dar' guvernul de faţă ţinteşte prin planul seu de lege asupra şcolilor să facă o lege nouă fără de a şterge însă pe cea veche. Şi toate acestea pentru ce? pentru ca să facă pe toţi locuitorii ţării să vorbească ungureşte.

Cine are voe să înveţe ungureşte învaţă şi nesilit de nimeni, arată apoi că ei, deputaţii nostri, au fost spăriaţi cu alungarea afară din dietă pentru-că atacă planul ăsta de lege. Dar' — zice d-sa, — puteţi s'o faceţi şi asta, să nu uitaţi însă că noi am venit aici nu din pofte, ci am venit trimişi de popoarele noastre şi cîtă vreme stăm pe băncile astea nu ne vom lăsa ca să ne împedecanţi întru apărarea drepturilor popoarălor noastre!

(Strigăte: Faceţi-Vă Unguri!)

Dr. Mihali: *Nu ne vom face!* Ca *Români* ne-am vărsat sîngele pentru ţară şi Tron şi ca *Români* voim să trăim!

Spune apoi că chiar şi dacă ar fi întărită de Maj. Sa, legea asta nu ar putea aduce nu ştiu ce foloase mari, pentru-că ţinerea şi ducerea ei în îndeplinire e cu neputinţă! De altcum e încredinţat că Ungurii dela ţară înţeleg şi sunt pe partea dovezilor ce le aducem noi contra acestui plan de lege.

Vorbeşte despre „libertatea“ din Ungaria şi termină spunînd că nu primeşte planul de lege.

*

Preşedintele dietei voeşte sc facă planul pentru şedinţa următoare.

Dr. Vaida spune că nu sunt destui deputaţi de faţă, că pentru a aduce ori-ce hotărîri, trebue să fie de faţă cel puţin 100, Şi nu-'s. (Iar' ca să fie şi mai puţini, deputaţii români aflători în dietă, eşise şi ei mai toţi prin odăile de laturi, unde leneşii koşuthişti pipă ori mîncă şi beau).

Asta a supărat foarte mult pe Unguri, şi foile lor însă au scris turbate de ciudă, că dacă Românii au ridicat vină Ungurilor că nu-'s destui la şedinţă, apoi ei de ce au eşit şi ei pe-afară? Auzi d-ta vorbă! Numai lor, leneşilor li-'i iertat să iasă, iar' Românii să stee la rudă, şi cu mintea şi cu fiinţa de faţă!

Strigăte: Scandal! Apucături valache!

Dr. Vaida le răspunde neînfricat,

Presidentul îl îndrumă la ordine.

Pe coridor e învălmăşală mare In jurul lui Dr. Mauiu sunt mai mulţi,

Wekerle zice: Până acum i-am tot ţinut îndărăpt (pe mamelucii lui), dar' de acì înainte nu mai stau bun pentru ce s'o întîmpla. (Asta ca ameninţare, că de ce i-a adus în strîmtoare prin scoaterea la iveală că nu-'s destui de faţă şi pentru-că să retrag şi ei, ca să fie dară şi mai puţini!)

Dr. Vaida le răspunse: Faţă de purtarea voastră nici noi nu putem fi altcum.

Wekerle: Lucru cu zi cu noapte şi voi ne ţineţi acì ca legaţi, de nici la prînz nu putem merge.

Dr. Vaida: Da — şi noi ostenim destul.

Wekerle: Eu ca ministru am şi alte lucruri.

Dr. Vaida: Hai să schimbăm!

(Risete!)

Luni în 8 Aprilie n.

Dr. Al. Vajda-Voevod:

— să miră de dragostea ce l-a apucat pe ministru faţă de naţionalităţi. De ce nu ne sileşte a învăţa şi franţuzeşte, nemţeşte, englezeşte?

Spune că adunările poporale ne silesc să plecăm la Maiestatea Sa cu jalbe! E datorinţa noastră de deputaţi să facem tot ce să poate ca din planul ăsta să nu fie nici cînd lege! căci *dacă conducătorii coaliţiei au avut drept se stee la sfat cu Maj. Sa acelaşi drept trebue se-'l aibă şi capii bisericeşti, a căror sprijinitor e Maiestatea Sa.*

Bisericile îşi perd înrîurirea asupra poporului prin astfel de legi. Ţăranul vede nebăgarea în samă a capilor bisericeşti în faptul că trebile şcolare sunt luate din mânile lor şi puse în mânile solgăbiraielor. Ce să facem dacă Regele şede în Viena şi nu în Budapesta. Şi domnii ministri să duc acolo!

Ceteşte apoi o poesie ungurească în care Românii sunt batjocoriţi şi drept răspuns la ea o altă poesie scrisă tot ungureşte dar' de un Român în care apoi sunt tot cu aceleaşi cuvinte batjocoriţi şi Ungurii (Vom da în estras cele două poesii). Cu pilda aceasta arată că prin planul acesta de scoli ajuns lege să va ajunge învăţarea limbei maghiare şi la Români şi folosul va fi că *Românii vor ajunge a putea batjocori ungureşte pe Unguei.* Dar' alt folos pentru maghiarisare nu va fi din asta!

Nu primeşte planul de lege, dar' îndeamnă pe ministru să cetească şi el poesia aceea.

A mai vorbit apoi deputatul slovac Skiciak, contra planului de lege

— Marţi în 9 Aprilie n. —

Dr. Stefan C. Pop

spune că la unirea Ardealului cu Ungaria Românii au fost asiguraţi că aşezămintele lor culturale şi bisericeşti nu numai că vor fi apărate dar' vor fi întărite chiar... Intreabă dacă naţiunea maghiară aşa să ştie ţinea de cuvînt?

Planul de lege a lui Apponyi vatămă adînc drepturile bisericilor noastre. In şcolile confesionale cu toate că sunt mai rău plătiţi învăţătorii ca în cele de stat, totuşi să cere cu mult mai mult dela ei decît dela ceilalţi. Ajutarea şcoalei e lăsată numai la voia ministrului, în aceeaşi vreme dacă susţinătorii şcoalei nu pot întregi plata după cum cere legea îşi perd dreptul de a mai ţinea şcoala. Ministrul trage ajutorul (nu-'l dă) şi şcoala nu se mai poate ţinea. Aci iasă la iveală planul diavolesc al guvernului. Căci rînd pe rînd ne poate lua toate şcolile. Nici un fel de slujbaşi nu sunt supuşi la astfel de pedepse cum vor fi învăţătorii după planul ăsta de lege: *pierderea slujbei din cause disciplinare* foarte trase de păr.

E de prisos să mai dovedim — zice Dsa — că drepturile bisericilor sunt ştirbite prin planul ăsta de lege — atîta de luminos iese asta la iveală din el însuşi.

Dela un bărbat aşa „mare“ ca Apponyi aşteaptă ca să lucreze ceva bun, iar' nu să dărîme şi să strice aceea ce au zidit şi lucrat alţii!...

Isi termină vorbirea spunînd că nu primeşte planul de lege.

*

Scandalul pentru Vajda

Pe cînd ieri Dr. Vajda cetise cele două poezii, cea a Ungurului batjocoritoare de Români, şi răspunsul dat, tot în versuri, de un Român, publicate de unele foi, — deputaţii unguri nici nu băgase de samă că ce molitve de post le citeşte Vajda, — şi numai azi, a doua zi, cetind poeziile tipărite în foaia oficioasă, care publică tot ce s'a vorbit în dietă, — s'au trezit ce oleiu li-s'a turnat pe cap! S'au aprins acuma, a doua zi, şi s'au burzuluit rău asupra lui Vajda şi a toţi Românii.

După-ce Dr. Pop şi-a sfîrşit vorbirea, preşedintele Iusth aduce vorba despre poeziile de ieri cetite de Dr. Al. Vajda şi spune că acelea sunt o vătămare la adresa naţiunei ungureşti.

Aci au început deputaţii unguri a face scandal zbierînd: Hoţi, Tălhari! Trădători! Bandă josnică! Afară cu ei! Să nu-'i mai răbdăm!

Toţi deputaţii să adună şi fac cerc în jurul deputaţilor naţionalişti, cari însă nu să sparie de ei, ci stau liniştiţi. Unii (deputaţi unguri) ridică pumnii. Credeai că o bandă sălbatică vrea să tăbărască asupra deputaţilor naţionalişti. (Dr. Vajda nu e de faţă!)

Cu mare greu preşedintele izbuteşte a potolì furtuna dar' numai pe o clipă.

Preşedintele spune că faţă de dl Dr. Vajda va avea să se declare Camera pentru purtarea lui pe care el o află de nebărbătească!

Strigăte: Trebue dat afară! Nu suferim în dietă duşmanii nostri!

Prezidentul: Deputatul Vajda nefiind de faţă îl provoc ca mîne la 10 ore să se prezinte în faţa dietei şi să-'şi ceară scuze.

A vorbit apoi

Dr. Iuliu Maniu înapoindu-le cu multă bărbăţie deputaţilor unguri vătămările aşa de uşuratic şi pe nedrept aduse neamului Românesc. E năcăjit că dieta face atîta ciorobor pentru un topor cînd au fost numai citate, aduse nainte nişte versuri rele, dar' nu le-a zis Dr. Vajda ca dela sine cuvintele acelea. Îi pare rău că un deputat e înjurat şi huiduit atunci cînd el nu e de faţă şi nu e ascultată încă apărarea lui.

Şedinţa să ridică la 2 ore d. a.

—Mercuriîn 10 Aprilie n.—

Amăsurat provocării de ieri a preşedintelui dietei să ridică Dr. Al. Vajda ca să se lămurească.

Strigăte: „Vină înainte, trădătoriule!

Din norii grei ce să ridicaseră în văzduhul dietei să descărcară numai decît fulgere şi tunete. Nu să mai aude decît un zbieret!

Dr. Al. Vajda să desprinde din mijlocul soţilor săi şi păşeşte bărbăteşte mai nainte luînd loc tocmai la spatele ministrului Apponyi. Deputaţii naţionalişti s'au dus toţi după dînsul!

(Răcnete; Iacă garda infamă care îl apără!)

Dr. Vajda: Cînd cetisem poeziile eram şi eu indignat.

(Strigăte: Streang îţi trebue!)

Dr. Vajda: eu întotdeauna am adus dovezi pentru ceea-ce spuneam. In acest loc s'au spus cuvinte şi mai aspre!...

Zgomot mare, pumni ridicaţi ochi înholbaţi si guri căscate!

Preşedintele sună clopoţelul înzadar. Dr. Vajda stă neclintit cam palid de mânie pentru aprinderea asta nemai pomenită şi aşteaptă sfîrşirea gălăgiei — ca să-'şi poată ţinea vorbirea.

...„cînd am cetit poezia — eu nu m'am unit cu cuprinsul ei. (Urlete: Tu le-ai făcut blăstămatule!) ...dar' mai tîrziu cînd am văzut că ce putere are asupra Dvoastră mi-am dat silinţa ca să nu fie tipărită în protocolul dietei... Noi deputaţii naţionalişti (strigăte: obraznici!) suntem aici ca să apărăm şi nu ca să atacăm.

(Iară larmă nemaipomenită!)

Dr. Vajda: M'am dus la tipografie ca să spun să nu tipărească poezia, dar' nu m'au ascultat...

(Strigăte: atîta nu-'i destul cere iertare. ori te dăm afară! Afară cu ei! răsunau glasurile chiar şi de pe galerii. Nimeni nu mai credea că e cu putinţă să se încunjure o încăerare.

Pe deputatul slovac Skicsiak voiesc să-'l dea afară. Nagy György vrea să-'l apuce de gît pe Dr. Vlad.)

Dr. Vajda văzînd că toate vorbele lui sunt înzadar şi că deputaţii maghiari le tîlcue întors, nu să mai apără, dar' spune că cere scuze dela Dietă şi să supune hotărîrilor ei!

Strigăte: Cere iertare dela naţiunea întreagă!

Să pune la vot pedeapsa ce să i-o dee şi dieta hotăreşte că să se iee la protocol că Dr. Vajda a fost îndrumat şi făcut băgător de samă pentru poeziile de ieri.

(Pe Nagy György care e roşu ca racul, îl ia de braţ preşedintele şi îl duce la o parte. Apponyi încă mai împrăştie pe vre-o cîţiva, cari ameninţau.)

Intr'acestea Dr. Vajda să îndepărtează din dietă. Pe lîngă el mai sunt Dr. Maniu şi Polyt.

Koşuthiştii au hotărît să-'l batjocorească şi i-au ţinut calea dar' Dr. Vajda a eşit pe altă uşă afară.

Incolo afară de vorbirea deputatului slovac Kollár, s'a măcinat toată ziua lucruri de puţină însămnătate.

Alte adunări.

Adunarea dela Vinţ.

Mercuri în 10 April n. a avut loc la Vinţul-de-jos, adunarea de protestare a Românilor din acest cerc. Adunarea făgăduia să devie măreaţă, prin venirea mulţimii de peste Mureş. Mureşul însă a eşit din alvie şi trecătorile-'s sub apă şi abia cu luntriţe pot trece cîte 2—3 inşi mai curagioşi. Aşa venirea celor de peste Mureş a fost împedecată, — totuşi la adunare au luat parte ca la 1000 de oameni din loc şi comunele vecine. Număroşi preoţi şi cărturari ai satelor. Insufleţire întru apărarea limbei şi legii, ca pretutindenea!

Adunarea a deschis'o păr. *I. Henţia* (Sărăcsău), propunînd de presedinte pe dl *Tit Liviu Albini* (Cut), care a deschis adunarea cu calde şi bărbăteşti cuvinte, arătînd că ce e datorinţa noastră, *a celui mai vechiu popor din ţara asta*, în zile ca acestea.

A luat cuvînt dl *Dr. I. Bălan* (Blaj) care a vorbit cu neîntrecută măestrie, la inima poporului. Oamenii nostri nu mai ştiu ce să facă de greul vieţii şi fug cu droaia la America căutîndu-şi fericirea (zeci de femei plîng la mişcătoarele cuvinte, căci din aceste părţi aproape din toată casa e dus ori bărbatul or feciorul la America!) Astea-'s semnele nemulţumirii şi nefericirii. Căci poporul toate le poartă numai cu greu. Feciorul lui merge soldat pe 3 ani, a domnului numai pe 1 an, cel din popor are acolo lucru greu, al domnului uşor! domnul nu perde nimic prin mersul feciorului la cătane, că şi aşa acasă tăia numai frunză la câni, ţăranu perde mult, că feciorul lui era lucrător alăturea cu el! Domnul merge pe tren pe clasa întîi, ţăranul merge mai mult pe jos! Asta nu-'i dreptate! Noi jertfim bucuros slujbă şi dare, dar' cerem să avem odată şi *drepturi!* Iar' cel dintîi drept ce ne lipseşte azi e votul universal, prin care să ajungem să se croiască soartea ţării mai mai spre binele popoarălor ce o locuesc! Cerem drept de vot universal, general şi secret, prin care poporul să ajungă a avea mai multă înrîurire în dieta ţării, să se apropie cît de cît mai bine de fericirea sa!

Vorbitorul, care vorbeşte foarte la inima poporului, a aprins viu sufletele pentru cererile drepte ale obştei! „Noi pe fraţii nostri din popor vrem să-'i vedem fericiţi! Că atunci sunt fericiţi *toţi!* Fără de voi, fraţilor, *nu voim şi nu putem nici noi se fim fericiţi!*“

Vii aclamări şi felicitări.

Dl *Dr. I. Maior*, (Orăştie) spune că guvernul acesta ocoş, vrea să poarte grijă de sufletele noastre. Dar' asta e grija bisericii şi şcoalei, ca fiica ei, el ca aşezămînt lumesc, poarte grija de binele lumesc al cetăţenilor, nu o iee razna peste cîmpuri, cum a luat'o acum Mureşul, făcînd acesta pagube în ţarinele oamenilor, acela în sufletele lor!

Şi guvernul n'are al gînd mai bun pentru popor, zice Dr. Maior, decît să-'l înveţe ungureşte, spunînd că prin aceea ajunge în această ţară tot omul la „fericire“! (Sute de protestări!) Dar' ce fericire aduce limba ungurească? De ce să duc la America dară şi Ungurii care numai ungureşte ştiu, încă mai ales ca Românii?

Cerem guvernului să-'şi schimbe politica spre uşurarea popoporului, aducînd lege de uşurarea traiului şi a dărilor pentru popor! Cerem dare progresivă şi scutirea ţăranilor de dare după atîta avere, de cîtă are lipsă pentru traiu strîns de toate zilele!

„Asta ne trebue! Asta o cerem! Nu limbă ungurească! Jos cu guvernul! — strigà poporul.

Dl *Dr. V. Macavei*, profesor (Blaj) analizează planul şcolar alui Apponyi, arătînd cîte rele cuprinde el, cîte viclene gînduri să sălăşluesc în paragrafii lui, cum atacă pieziş şcoala şi biserica, aceste lucruri scumpe fiecărei inimi româneşti! Arată limpede şi convingător, însămnătea şcoalei cu limba maternă, pentru adevărata luminare a popoarelor, şi leagă de sufletul fiecărui Român a ţinea cu atît mai mult la şcoala şi

BCU Cluj / Central University Library Cluj

limba românească, cu cît o vede mai greu primejduită!

Preotul *I. Moța* (Orăștie) spune ce e datorința noastră în fața primejdiei ce să descarcă asupra culturei neamului: să ne îngrijim de aceea ca să mîntuim tot ce putem din calea potopului, ba să răspîndim încă și mai mult acea cultură, acea carte românească pe care guvernul vrea să o nimicească, făcîndu-ne de azi încolo toți cîți știm cetì și scrie, bărbați și femei, toți dascăli și dăscălițe în cercul nostru, învățînd carte românească și pe cei ce azi nu știu, — și atunci: cu noi este Dzeu, și nimic nu să va alege de scopurile ascunse și păcătoase ale noului plan de lege!

Țăranul *Iacob Stînea* din Șibișeni, ține și el, ca om din popor, o vorbire scurtă, dar' plină de inteligință și de adevăr și de dragoste de neam!

„Guvernul acesta, zice, face prin astfel de legi, păcatul pe care l'ar face o mamă ce are doi feciori, și pe unul îl încarcă cu de toate, pe altul îl dă tot napoi. Oare nu e datoare mama a ajuta și pe cel mai mare și pe cel mai mic din fiii săi? Oare ministrul să nu știe că noi Românii suntem cu Ungurii *frați de pămînt*, nu frați de sînge, ci frați de pămînt! De ce oare unora să le fie el, care ține locul mamei, binevoitor, altora scurtător? Cerem dela guvern să ne dee la *toți* ajutor, precum un grădinar dă apă și hrană la toate florile sale, fără să vree să facă și din cele roșii albe ori din cele vinete verzi! Așa suntem și noi popoarele din această țară, ca florile din o grădină, felurite. Așa ne-am trezit. Așa vrem să trăim!

— Trăiască!

S'a primit apoi moțiunea (la fel cu Alba-Iulia) propusă de Dr. Maior.

A fost o adunare reușită și plină de bune învățături.

Adunarea dela Hațeg.

In 7 April inteligința și poporul român din Țara-Hațegului în adunarea convocată în piața Hațegului au protestat energic contra proiectului de lege alui Apponyi.

Număroasa adunare la care au venit peste 3000 de oameni a fost deschisă la 2 ore p. m. prin dl *Mihail Bontescu.*

A vorbit vicariul Hațegului dl *Dr. Iacob Radu*, criticînd mișelescul proiect al ministrului, arată poporului primejdia ce ne amenință școala și limba. Vom publica vorbirea d-sale.

Protopopul Grădiștei dl *Nicolae Muntean* vorbește în graiu poporal despre libertatea de presă și a întrunirilor.

Apoi preotul din Clopotiva dl *Iacob Nicolescu* desvoaltă idea libertății și a egalității.

Dl *Dr. Victor Bontescu* vorbește despre situația politică, peste tot, apoi deosebi despre votul universal și darea progresivă.

In urmă dl *Dr. Augustin Străițiariu* cetește proiectul de resoluție rugînd adunarea să-'l primească.

Hotărîrea propusă e primită cu unanimitate între nesfîrșitele aprobări a mulțimii, și prin ea:

adunarea votează încredere deputaților pentru lupta bărbătească ce o duc, asemenea archiereilor pentru pășirea lor; cere retragerea planului de lege; cere lărgirea autonomiei bisericilor noastre; ajutorarea școlilor noastre din partea statului fără condițiuni; cere vot obștesc; dreptul de liberă întrunire, libertatea cuvintului și a presei!

Hotărîrea să va trimite dietei.

Impunătoarea adunare a fost apoi închisă prin președintele dl Mihail Bontescu.

La Brad

s'a ținut în 4 April o adunare la care au luat parte la 2000 Români, vorbindu-li-se cu însuflețire de dnii *P. Rimbaș*, *Dr. I. Papp*, *V. C. Osvadă* și *I. German.*

S'a primit o bărbătească rezoluție de protestare.

Poporul e foarte hotărît la luptă pentru limbă și școală.

*

La Giriș

în Bihor, s'a ținut în 7 April adunarea cercului Ugra, luînd parte mult popor. Au venit Dr. Lascu, N. Zigre Dr. I. Buna, V. Babi, din Orade la ea și Russu-Șirianu din Arad. Președ. N. Pelle, preot în Giriș. Insuflețire cum nu s'a mai văzut prin Bihor!

Hotărîri bărbătești!

Tinerimea rom. a fost la culmea chemării, ostenind a lămuri poporul și a-'l lumina asupra însămnătății adunării.

*

Corporațiunile bisericești

ca sinodul protopopesc gr.-c., din Cluj, apoi comitetul par. gr.-or., din Hațeg, din Toracul mic, și din zeci de locuri, în Ungaria și Bănat și Ardeal, și-au ridicat și își ridică într'una glasul contra mișeliei ce o face guvernul prin legea asta nouă!

Adunări nouă

vor avea loc:

La ***Lugoj***, mâne în 1/14 April. Promite a fi una din cele mai mărețe și falnice.

La ***Cojocna.*** Poporul românesc din Cojoca își va ținea adunarea de protestare contra proiectului de lege cu privire la salarizarea învățătorilor confesionali în ziua de 1/14 Aprilie a. c. sub presidiul preoților săi competenți.

Ar fi de dorit că fiecare parochie să țină adunare de protestare cu poporul său.

Cojocna, în 8 Aprilie 1907. st. n.

Ioan Hatiegan *protopop.* — Vasilie Nemeș

Teodor Ciortea *paroch rom.* — Dumitru Radu

Teodor Hurducaciu.

Tot în 14 April:
la ***Someșul-rece;***
la ***Reghin,***
la ***Băița,***
In 16 April: la ***Ceica,*** apoi 2 în comitatul Sălagiu și la Borlești în Sătmar; alta în Beiuș!

Corespondență

Năsăudul pentru Brad.

— Dare de samă. —

In legătură cu rapoartele de mai înainte despre petrecerea cu buffet arangeată de damele române din Năsăud în favorul completării gimnaziului din *Brad*, venim acum a face următoarea dare de samă:

I. Sara la cassa au întrat cor. 304·20 fil.

Peste taxa de întrare au suprasolvit: Dr. E. Filipan 16 cor.; Vályi E 9 cor.; I. Marțian cor. 7·50 fil.; A. Palagesiu cor. 5·50 fi.; G. Scridon 5 cor.; G. Pletosu 4 cor.; I. Gheție 4 cor.; Ana Szakács 4 cor.; Vas. Gheție 4 cor.; cîte 3 cor.: V. Rebrean, Vas. Stefan, Nec. Antoh, Teodor Simon. Cîte 2 cor.: V. Șotropa, I. Russ, Oct. Bulbuc, Virg. Ball, V. Bichigean, A. Monda. Cîte 1 cor.: Leon Stefan, Herczun K., D. Tomuța, T. Filipan, S. Petri, Dr. Nestor Simon, M. Linul, G. Mihalca, I. Orosz, Fr. Kronnenfeld, Dr. A. Pteancu, Dr. D. Hodor, O. Bedeus, P. Tofan. — Dr. V. Russ, cîte 50 fil.: Tahiș, 60 fil. I. Mărginean 1 cor.

Fără a participa au trimis la cassa: Dna Ida Goldschmidt 20 cor.; Emil Fetti 5 cor,; A. Piroș 3 cor.; Egei L, 4 cor.; Pollák M. 4 cor.; Mihăilaș C. 2 cor.; Matilde Pop 2 cor.; Fl. Moțoc 2 cor.

II. La comitetul arangeator au trimis:

Dna Rafila Deac 20 cor.; dna Dr. Linul 10 cor.; dna Iuliana Tișca 10 cor.; dna Angela Pletosu 10 cor.; dna Schottl 4 cor.; dna Berta Demsușian 2 cor.; dra Verzaciu 2 cor.; dra Schottl 10 cor. 68 fil.; dnii Ioan Corbu 20 cor.; Ioan Gheție 10 cor.; Anton Precup 6 cor.; A. Mazanec 6 cor.; Fr. Müller 5 cor.; I. Baciu 5 cor.; Dr. Oct. Pavelea 5 cor.; V. Bolfa 2 cor.; P. Tofan 4 cor.; L. Stefan 4 cor.; T. Epurean 2 cor.; L. Feldrihan 3 cor.; I. Marcu 1 cor.; V. Nechiti 1 cor.;

III. Prin colecte au întrat:

1. Pe lista domnișoarei Otilia Filipan, dela: P. T. Maria și Estella Luchi 4 cor.; Sab Pavelea 2 cor.; Virginia Dr. Pop 4 cor.; Maria Grivasse 4 cor.; Dr. Alexa David 10 cor.; Simion Pop, prefect 10 cor.; Iosif Mihailaș 4 cor.; Nicolau Gavriluț 2 cor.; Costan Anton 3 cor.; Dr. Paul Tanco 5 cor.; Nicolau G. Anton 1 cor.; Nicolau G. Pop 1 cor.; Leo Piciu 5 cor.; Paul Chita, preot Romuli 10 cor.; Basiliu Terente, propr. Romuli 10 cor.; Oct. Bulbuc 2 cor.; Frații Neuberger 6 cor.; Adler 2 cor.; Moaca Romuli 10 cor.; Iuliu Valea, notar Telciu 5 cor.; Samuil Berendi 2 cor.; Un necunoscut 5 cor.; Stern R. 2 cor.; H. L. 1 cor.; Mureșan 2 cor.; C. Câmpean 2 cor.; Silvia Pupeza 2 cor.; Banca din Telcio 10 cor.; Ion Mureșian 1 cor.; Gavril Ceuca, notar Mocod 2 cor.; Stössel Lipot 2 cor.; Societatea de ajutor personal 2 cor.;

2. Pe lista domnișoarei Letiția Mureșian dela dna Dragomir 2 cor.; dna Șuteu 5 cor.; Al. Ionașc 1 cor.; Constantin Moldovan 4 cor.; dna văd. Ana Filipan 1 cor. 60 fil.; Ioan Tomuța 5 cor., dna Grigorița 4 cor.

3. Pe lista Dșoarei Eugenia Chibulcutean, dela Văraria: Vasile Chibulcutean 5 cor. George Moldovan 2 cor. Aurelia Moldovan 2 cor, Mathilde Pop 3 cor. Petru Rognean 2 cor. Niculai Dumitru 1 cor. Login Filip 2 cor. Hirsch Mendel 2 cor. Onóe Ilarion 1 cor. Miron Bora 1 cor. Crăciun Iuliu 1 cor. — Feldru: G. Ilieșiu 1 cor. Angelina Pop 2 cor. Gregoriu Bancu 3 cor. Ana Bancu 2 cor. Octavian Doci 2 cor. T. Scridon 1 cor. Mozes Hirsch 2 cor. Walczer M. 2 cor. Halicsek Anton 3 cor. Gregoriu Neamțiu 2 cor. Nicolae Vlad 2 cor. — Sîngiorgiul-rom.: Ioan Marcu, înv. 5 cor. Iustin Sohorca 1 coroană. Claudia Ilești 1 cor. Teodor Marțian, notar 3 cor. Dărăban Alexandru 1 cor. N. N. 1 cor. Elena Haliță 2 cor. Irimie Sorobetea 2 cor. Iosif Wagner 4 cor. Stebriger Fr. 2 cor. Ida Rode 2 cor. Maria Tahișiu 1 cor. Procopie Buia 1 cor. Mihai Creța 1 cor. Nicolau Georgiță 2 cor. — Copii de școală din Nepos 0·33 fil.

IV. Pentru buffet au binevoit a trimite diverși articli de consum: M. St. Dne: L. Anthon, M, N. Simion, M. Muresian, Cornelia Pop, Lucreția Moisil, P. Lup, Ida Goldschmidt, Eugenia Catarig, Saveta Catarig, Oct. Beșa, Ana Szakács, Elena Daniello, Măriuca G. Cattul, Angela Pletosu Emilia Bichigeanu, Maria Simon, Maria Bob, Emilia Scridon, Matilda Hangea, Elena Dr. Pteancu, Maria și Estela Luchi, Dora Ulrich, dna Budescu, Varvara Larionessi, Luiza Kirtsch, Raveca Mihalca, Maria Grivasse, Sofie Müller, Leopoldina Fetti, Sultana Haliță. Ida Marțian, Sabina Păcurariu, familia Gav. Scridon, Firoana Seti, Victoria Dr. Filipan, Victoria Vertic și dra Magdalena Simon.

Din valorizarea acestor articli de consum a incurs suma de Cor. 404·37.

Luminatul l'au servit Domnii: Emil Fetti, Onișor, Szakács și S. Moldovan.

Reasumat:

Sara la cassa au întrat	Cor. 304·20
Dela buffet s'au încassat	„ 404·37
La comitetul arangiator s'au trimis	„ 143·68
Din colecte s'au încassat	„ 229·83
Suma întratelor face	C 1082.18
Prin care subtrăgîndu-să spesele în sumă de . . .	„ 262·18
rezultă un venit curat de	C 820·—

adecă: *Optsutedouăzeci coroane*, care sumă s'a și trimis la destinațiunea sa.

Pentru jertfele și contribuirile aduse în favorul culturei naționale române, primească toți marinimoșii contribuenți cea mai sinceră mulțumită.

Din încredințarea comitetului arangiator al Damelor rom. din Năsăud:

Emil Tișca.

NOUTĂȚI

Distincție. Dl Dr. Nicolae Oncu, deputat dietal și director al băncii „Victoria“ din Arad, a fost decorat de Maj. Sa Regele Carol al României cu „Medalia jubilară Carol I,“ și cu „Crucea de cavaler al ordinului Coroana României“.

Din acest prilegiu îi dorim și noi să trăiască la mulți ani, să-și poată purta medaliile în pace și deplină sănătate!

Copii de școală, la protestare. La frumoasa adunare dela Orăștie, printre alte arătări frumoase, doveditoare a însuflețirii poporului, — s'a văzut și una de tot originală: frații nostri din Romos, la propunerea zelosului lui preot Adam Basarabă, au adus cu ei și o grupă de *copii de școală*, pe cei mai măricei, curați și frumușei, ca să fie și ei mărturii la protestarea pe care părinții lor o ridică contra atacului asupra școalei lor, pe care o iubesc, că le dă carte și lumină! Dacă școalele noastre vor cădea jertfă mișeliei șoviniste, acești băieți vor putea spune că și ei, ca copii au luat parte la strigătul de protest contra acestei barbarii culturale!

*

— **Tinerimea română din loc** a format un comitet arangeator în vederea adunării de protestare din Orăștie, pentru primirea poporului și pentru a forma gardă pentru susținerea ordinei la adunare. Constatăm cu plăcere, că tinerimea și-a și împlinit cu vrednicie sarcina ce primise dela conferența arangeatoare a adunării.

Dl Ilie Popovici, paroch în Sibișelul-vechiu (tractul Orăștiei) distins din partea I. P. S. Sale domnului archiepiscop și metropolit Mețianu cu brîu roșu pentru merite, s'a înscris între membrii pe viață ai „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ cu taxa de 50 cor. Comitetul Reuniunii mulțumind pentru sprijin, a trimis noului membru obicînuita diplomă. Fie ca această faptă frumoasă să afle cît mai mulți imitatori

Din cripte, temnițe. Din cauza mulțimii prisonerilor, cari au umplut toate temnițe din Petersburg, căpitanul orașului de acolo a făcut conducerii orașului propunerea, ca să fie folosite criptele din apropierea orașului, drept — temnițe!

Murăș Murăș!.. Nici Murășului nu-'i mai prieste domnia paișoptistă. S'a sufulcat și el și și-a revărsat apele lui line asupra cuibului de slujbași, numit în geografia țării: *Deva.*

In urma căldurilor desmorțitoare din zilele trecute s'a topit și zăpada dela munți și toate rîurile și păraiele au ieșit din alviile lor. Murășul mai ales, crește într'una. In noaptea de Luni spre Marți (8 Aprilie n.) a ieșit de așa că în apropierea Devei circa 800 jugăre de pămînt stau sub apă. Apa crește într'una și e de temut că părțile mai jos așezate ale Devei ca „In Greci“ și „Hăiuș“ vor fi umplute cu apă.

Ce vreți? S'o supărat și el de atîta gălăgie cîtă fac porodițele lui Arpad în Dieta țării!

Prelegeri pentru popor s'au ținut Duminecă (7 April n.) în Brad și Vaca. In Brad a vorbit dl Dr. I. Radu despre soiurile mai alese de vite și însușirile lor, — arătînd vederi frumoase cu schiopticonul. A vorbit apoi pe scurt despre folosul *tovărășiilor de asigurarare a vitelor*. Ascultătorii în număr de vre-o 150 țărani s'au arătat învoiți a face asemenea tovărășie. La 4 ore d. a., s'a ținut în Vaca prelegere. Dl Dr. I. Radu a vorbit despre ținta, ce o are foaia „Asociațiunii“, „Țara noastră“ și le-a cetit „O poveste de jale“ din această foaie îndemnînd poporul s'o cumpere și s'o cetească. Invățătorul I. Bârna le-a vorbit despre cultura pămîntului cu cereale trifoiu și măzăroiu. In Vaca este o agentura cu o bibliotecă frumoasă, din care sătenii nostrii în toată Dumineca scot cărți și cetesc. Laudă lor și conducătorilor lor. La prelegeri au fost în număr frumos și au ascultat cu multă plăcere,

Moarte. Joi în 11 Aprilie n., a încetat din viață preotul Dimitrie Ivașcu din Mermezeu-Văleni. Odihnească în pace!

Restabilirea liniștei în România. Știrile primite la ministerul român de interne, spun că liniștea s'a restabilit în toată țara. Să face încă pretutindeni arestarea îndemnătorilor la răscoală, pe care sătenii îi spun, spre a scăpa ei de ori-ce răspundere. Armata continuă a fi răspîndită prin toate județele și a patrula prin comune. Din multe părți armata a fost însă retrasă ne-mai fiind lipsă de ea, iar' locuitorii au eșit la munca cîmpului.

Ministerul de intrene prin prefecți a cerut inspectorilor comunali și primarilor comunelor să sfătuiască pe săteni să iasă cît mai neîntîrziat la munca cîmpului, pentru-că altfel, la toamnă vor suferi foamete. De asemenea le-a cerut să aducă la cunoștința sătenilor că atît proprietarii cît și arendașii sunt învoiți să îndulcească învoelile lucrărilor la cîmp și să le dea țăranilor pămînt în condiții mai ușoare numai să dee produsele răpite de ei și să dreagă ce au stricat.

Țărani arestați. Din București să vestește, că autoritățile au arestat 62000 țărani, cu ocazia răscoalelor din județele Munteniei și Olteniei. Modul de a îngriji pe acei țărani dă mult de gînd guvernului. Mare parte dintre ei sunt ținuți în șlepuri (corăbii mici) pe Dunăre, până la facerea cercetării.

O îndreptare. De oarece în foile noastre printre „trădătorii neamului“ s'a și pus numele dlui preot Alexandru Jucu din Răchita, și de oarece dînsul nu dinadins nu a luat parte la alegerea dela Lugoj, ci a fost înpedecat prin funcțiune oficioasă, avînd în acea zi de înmormîntat o creștină, de oarece autoritățile administrative nu i-au dat mai nainte îngăduința de înmormîntare cu toate că au fost trecute 48 ore dela repausare. pe această cale adeverim că părintele Jucu totdeuna a îndemnat pe alegători a vota cu iubițul nostru Dr. George Popovici. Despre simțul curat național românesc a părintelui Jucu suntem pe deplin încredințați. Deci cu stimă rugăm pe onoratele redacțiuni a foilor noastre să binevoiască a publica aceasta rectificare. Răchita, în 1 Aprilie 1907. Lazăr Oprin învățător, Ianeș Lucaciu, G. Geju, N. Stefanoviciu, P. Galetariu, P. Neagu, I. Magețiu, N. Crețiu, Aurel Magețiu, P. Nicolae, alegători în partidul național.

Apel. Rog pe această cale toate On. Direcțiuni de bancă cărora nu m'am putut adresa de-adreptul, neștiindu-le adresa, să binevoiască a-mi trimite un exemplar din primul și ultimul lor bilanț. La caz dacă din primul n'ar avea nici un exemplar tipărit m'ar îndatora foarte dacă ar dispune să mi-se copieze conturile Bilanț Profit și Perdere. Mulțumindu-le pentru serviciul ce mi-l fac semnez cu deosebită stimă *Simeon Popescu* Budapest, Izabela u. 74. III. 17.

Din public.*)

Onor. Dle Redactor,

In foaia D-Voastră, am cetit ceva scris de dl Manase Iar, preot în Simeria, unde zice despre mine că eu l-am vătămat cu niște cuvinte. Știind bine că foaia aceasta o cetesc mulți Români cari mă cunosc și ca nu cumva aceștia să creadă calumnia scrisă despre mine, Vă rog să-'mi dați voie a mă apăra în următoarele șire:

Dl preot a binevoit a să mînia pe mine pentru un slugă, fiindcă eu mi-am căutat dreptul pe calea judecătorească și l-am și găsit, față de dînsul, din care pricină, a treia zi, am primit dela dl preot următoarea epistolă recomandată și deschisă:

„Măria ta!

„M'am convins că primiți bucuros acest titlu de mare onoare, pentru aceea mă încumet a Vă întitula așa. Să poate că o meritați și dela mine. Prin urmare încă odată: *Măria ta!*

După purtarea Măriei-tale din 27 Faur a. c. în Deva, de acuma înainte, pe lîngă toata bunăvoința mea nu V'aș putea cinstì, ca până acuma. Eu nu Vă voiu saluta pe D-Voastră mai mult, Pe Ilie Ion nu-'l voiu lăsa să meargă la D-Voastră de slugă, numai la întrevenirea puterei brachială și eu îl voiu primì pe el, cu cea mai curată conștiință, dacă va venì înapoi dela Măria-ta la mine, la stăpînul său legiuit.

Manase Iar *m. p.*

„atîtător și popă român vrednic de streang“, moșier și rămășița simplă al unei familii de iobaj puturoasă a familiei nemeșească Zudor, de odinioară, de Jeledinț.“

La epistola aceasta șcandaloasă eu i-am răspuns dlui Iar într'o epistolă închisă, că, cu toate că dînsul sufere de o nervositate de mare grad, fiindcă eu nu aflu de potrivit rangului său titlul vindicat de sine însuși, voiu întreba pe Prea Sfințitul Episcop gr.-oriental, că ieste oare cu putință a întitula astfel un preot activ și până cînd nu voiu căpăta voie la așa ceva să binevoiască a fi cu răbdare.

Insemn, că eu epistola dlui Iar, mai la deal publicată, considerînd că poate forul mai înalt cleric, s'ar scandaliza de ea, chiar în defavorul dlui Iar, nu o am trimis încă. Acuma însă întreb pe dl Manase Iar, să trimit epistola aceasta Prea Sf. vlădic, pentru a mijlocì voie de a să putea folosì, în de obște, de titlul acesta de mare onoare și de însuși vindicat; cu deosebi și pentru aceea, că nu cumva mai apoi să îmi bage de vină, că l-am împiedecat în silința lui de a să face om vestit și în vindicarea, va să zică în folosirea titlului de mare cinste? »Prin urmare încă odată« să o trimit?

Jeledinți, la 26 Martie 1906.

Cu deosebită onoare

Iosif Zudor,
moșier.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta, redacția nu ia răspunderea.

FELURIMI

Grevă prin foame... Credeam că numai în Ungaria să poate face așa ceva sub obláduirea guvernu-

lui „nemzeti“, căci anul trecut prisonierii politici (socialiști) din arestul de stat din Vaț să puseseră în grevă — dîndu-să foamei. Scopul și l'au ajuns. Greva a încetat. Acum însă vine știrea din Rusia că prisonierii politici, din Kresty, mai ales studenți, au hotărît să facă și ei grevă — prin foame... Pricina pentru care s'au pus în grevă (straic) e că au cerut să li-să dee îngăduința de a să preumbla de două ori pe zi precum și aceea ca să le fie îngăduit cetitul foilor și nu li-s'a dat. Greva asta, precum spun foile va fi groaznic de mare căci în închisoarea din orașul amintit să află mai bine de 1000 prisonieri politici.

Norocul țiganului! Odată cu sosirea primăverii i-a sosit și norocul țiganului Nyári Rudolf, primașul muzicei din Șopron. S'a întîmplat că contesa (grofița) Vilma Festetics, fiica contelui Festetics, a făcut cunoștință în München (Bavaria) cu frumosul țigan Nyári, care mersese acolo cu întreagă banda lui să concerteze. Și ci-că grofița a apucat în boalele dragostei după porodița lui Faraon. Numai cît tatăl grofiței nu s'a învoit de loc la căsătoria lor. Au trebuit amîndoi să mai înghită multă vreme oftările până acum cînd grofița a ajuns majoreană. Acum a adus'o în Șopron și locuește la casa părinților lui, a mirelui.

Un ziarist s'a dus la primașul Nyári și l'a întrebat una și alta despre iubită-sa. Iată ce a zis cel cu norrrocul:

„E adevărat că iau în căsătorie pe grofița, fata grofului Paul Festetics, pe care o cunosc de un an. Duminecă ne-a fost logodna, la care au luat parte foarte mulți țigani și domni mari. Eu sunt un țigan vestit, muzicant pe care-l cunoaște lumea întreagă. Mireasa mea încă e fată de treabă. După ce și-a isprăvit școlile s'a dus în un internat din München. Aș fi luat'o încă demult în căsătorie, dar' tatăl său nu s'a învoit. Acum e majoreană și nu-i mai poruncește nimeni. În numele tătîne-său m'a cercetat un advocat și m'a întrebat dacă e adevărat că o iau în căsătorie? Am răspuns că da! Vilma mea nu e milionară, întreagă averea ei e de 200 mii coroane. Dar mie 'mi-e de-ajuns. Aș fi luat-o și fără bani, căci eu o iubesc și ea mă iubește, Asta e mai mult decît banii; Vilma mea e fericită! In întreagă viața ei tinără a simțit lipsa iubirei părintești. Părinții ei n'au fost fericiți, nu s'au iubit nici ei între ei, decum pe ea. A crescut tot prin internate. Ziua căsătoriei încă e hotărîtă: dacă nu să întîmplă ceva nenorocire a doua zi de Paști vom prăznui-o. Nu voi mai rămînea în Ungaria. Mă duc cu banda în străinătate. Vilma încă va venì cu mine.

Crede-mă, domnule, nu-'i tocmai lucru rușinos să fii soția unui primaș. Un primaș bun, în total deauna e vrednic atîta cît un grof netrebnic!

Dict'ai mó!..

Cărți bătrîne,

de cele scrise încă cu litere cirile, ori manuscrise (documente scrise și hîrtii rămase din bătrîni), apoi foi vechi, ca »Albina Carpaților«, »Foaia pentru minte, inimă și literatură« și altfel de foi vechi, — le cumpăr, plătindu-le după buna învoială.

Cei-ce au atari cărți și hîrtii bătrîne, în loc să le lase bătute de prav și fum, să le scoată la iveală, îmbiindu-mi-le mie.

Cine îmi scrie că are vre-o atare carte, să-'mi scrie: în ce oraș s'a tipărit cartea și în ce tipografie, și în ce an, — lucruri ce-'s însemnate pe fața dintîi a cărților. Dacă anul e scris cu litere cirile, să mi-'l scrie așa cum e scris pe carte, făcînd semnele numerilor așa cum sunt acolo.

Cei-ce au și să află vrednice, li-să plătesc cu bani ori capătă în schimb ori-ce fel de cărți de literatură, ori bisericești de ceste nouă, pe ales și pe plac, ori recuizite bisericești de lipsă în altar, etc.

Caransebeș, Aprilie 1907.

Romul Budoiu-Deleanu
2—3 (70) în **Caransebeș**

Invățăcel de prăvălie

băiat din casă bună, cu 2—3 clase gimnaziale ori reale, — să primește îndată în prăvălia de manufactură și mărfuri currante a subscrisului.

Tot acì află aplicare imediată o ***calfă.***

Condiți favorabile.

GEORGE BACIU
2—4 comerciant în Orăștie (piață)

Vindere de

VIȚĂ DE VIIE.

Cel ce dorește să aibă struguri sănătoși, ieftini și frumoși, să să adreseze cu încredere la

pepinieria de vițe
alui
Vitye Miklós
în Őscsanád (com. Torontál)

unde să găsesc altoi verzi de calitate deosebită, cu rădăcini și lucii, precum și mlădițe (sade) americane, cu rădăcini și lucii, — tot asemenea aceleași soiuri în calitatea a II-a

cu prețurile cele mai ieftine

Pentru alee de viie, soiuri anume alese pentru acest scop.

Catalogul soiurilor și prețurilor, la cerere să dă gratis și franco.

Din număroasele scrisori de mulțămită, dăm aci numai una:

Bodonkut, 19 Sept. 1960.

St. Domnule! Cele 1000 de sade de altoi de viie, toate s'au prins. Primește mulțumita mea pentru servirea conștiențioasă. Rog scrie-mi ce soiuri de desert mai ai, căci cele ce-'mi lipsesc îndată le procur. Cu stimă

Lud. Földvári, dir. școl. de stat.
7—7 (48)

Convocare.

Direcțiunea »Institutului de credit și economii, societate pe acțiuni în Pui« învită pe domnii acționari cari au subscris acții la institutul nostru contemplat original sub numirea de »Puiana«, la

adunarea generală extra-ordinară

ce să va ținea în Puj în localitățile institutului la 21 Aprilie a. c. st. n., la 10 ore a. m.

OBIECTUL:

Stabilirea nouă a firmei institutului în urma refuzului tribunalului regesc u. din Deva de a înregistra firma, — precum și verificarea statutelor.

Puj, la 12 April 1907 st. n.

1—1 (77). ***Direcțiunea.***

Numai scurtă vreme!

Prețuri strigător de ieftine!

In urma schimbării de firmă, — vînd întreg depozitul meu de mărfuri, pe lîngă prețurile de fabrică!

Stoffă de haină, 120 cm. lată, dela	**fl. 0·50 cr.**	în sus.
Stoffă de mătasă . . . . . „	„ 0·50 cr.	„ „
Battist de mătasă, 120 cm. lată	„ 0·60 cr.	„ „
Delain de lînă . . . . . „	„ 0·50 cr.	„ „
Delain de spălat . . . . . „	„ 0·25 cr.	„ „
Batist colorat . . . . . „	„ 0·30 cr.	„ „
Zephir . . . . . „	„ 0·16 cr.	„ „
Cretone . . . . . „	„ 0·25 cr.	„ „
Perdele de dantelă . . . . . „	„ 0·25 cr.	„ „

Gulere 15 cr. Manchete 25 cr. Mănuși glacè 1 fl. Garnituri de pat și masă, pînză, chiffon-uri, decorații pe haine, Dantele, albituri pentru domni și dame, umbrele, mănuși, ciorapi, cravate și altfel de articli, — să pot căpăta numai acum cu prețuri ne-mai auzit de ieftine! — Rugîndu-Vă să Vă încredințați despre aceasta, prin o cumpărare de probă, — semnez

Cu toată stima

4—4 (57)

Sylvester Oprean,
nainte OPREAN & JUDOVITS

Pentru economi!

„Peronospin“. Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporei, la stropirea viilor. Ne-de-asămănat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosință „Peronospinul“ decît piatra vînătă.

Cu „Peronospinul“ stropind viia 1 hectolitru de apă vine la 60 fil. pecînd cu piatra vînătă 1 cor. 60 fil., fiind piatra vînătă foarte scumpă.

Ca fieste-care proprietar de viie să poată căpăta numai veritabilul „Peronospin“, dau favorul acela — că deja la comande de 8 pachete trimit francat.

Prin întrebuințarea **„Peronospin“**-ului, viia va fi hotărît mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și ast-fel roada de vin mai bogată. Experieța a dovedit, că prin folosirea pietrii vinete, nu să ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vînătă verzește peste măsură frunzele și prin asta abstrage din puterea și sucul viței. Praful de stropit al meu, face vița mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă. Prețul unui pachet este 60 fil. **„Peronospinul“ este deja de 6 ani în întrebuințare cu cel mai frumos rezultat.**

Revînzătorii — comercianții capătă rabat.

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însămnătate este pentru ori-care econom a întrebuința acest prav de îngrășare, căci prin aceasta să urcă valoarea — adecă prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stîrpirea acestora, Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe cînd altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufere mult de mîncărimea păduchilor, prin care mîncărime sunt reținuți în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-'i, astfel încît în loc de a li-să ridica prețul chiar perd din valoare. De aceea, fiecare econom să întrebuințeze această unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fileri.

Extracte pentru prepararea rumului și a diferitelor liqueruri. Cine voește a-'și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil. Tot cu acest preț să capătă pentru rachiu de prune, trebere, slibovița, borovică și altele.

Toate acestea să capătă la

CORNEL DEMETER, apotecar în Orăștie. (Szászváros)
3—10 **lîngă bisericele evang. reformate.**

Avis!

In prăvălia de specerie, ferărie, sticlă porcellan și coloniale a subscrisului să primește

un învățăcel

care să aibă etatea dela 14 ani în sus.

Sunt preferiți tinerii cari au absolvat clase gimnaziale, reale ori comerciale și poșed atît în scriere cît și în cetire pe lîngă limba română și pe cea *maghiară și germână.*

Cei cari doresc să se ofere la:

IOAN CUTEAN
comerciant în Brad.
1—3 (76). (Hunyad megye)

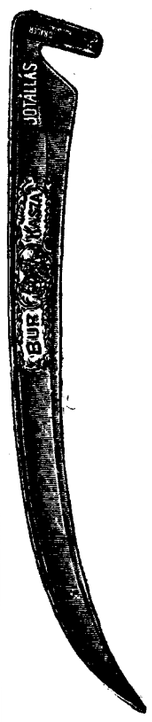

Cele mai bune coase pe lume sunt coasele »Bur« și »Japoneză«.

Aceste coase sunt pregătite din oțel Svedian și se trimit numai cu garanță.

Fiecare bucată care nu convine să **schimbă gratuit.**

Prețul coaselor:

75 cm.	80 cm.
1 frt. 10 cr.	1 frt. 15 cr.

85 cm.	90 cm.	95 cm.
1·20 cr.	1·30 cr.	1·3 5cr.

Adresa exactă:

Grauer Mihály
Kőbánya 13.

Tot de acolo se pot procura cele mai bune briciuri, prețul 1 frt 20, 1 frt. 50 și 2 frt. 50 cr.
1—20 (73)

Moară de Benzin

de 12 puteri de cai, în stare foarte bună, să vinde din mînă liberă împreună cu intravilanul unde să află ea.

A să adresa la proprietarul ei

SIMION ISPAS,
Oláh-Dálya (Alsó-M.-Váradja)

Invățăcei de măsărit.

In lucrătoarea (atelierul) de măsar a subscrisului, află îndată primire

patru învățăcei,

băeți Români, în vîrstă dela 12 până la 14 ani.

A să adresa subscrisului

EMILIU NICOARĂ
m. măsar în Vulcan,
(lîngă Petroșeni).
2—3 (67) **(Vulkán,** posta în loc.)

Vin
de prima calitate

producție din renumitele vii dela Cuvin (comit. Aradului)

alb și roșu,

să află de vînzare în Orăștie, anume ***75 hectolitre,*** cu cîte *64 cor.* hectolitra (litrul să vine în 32 cruceri.)

Doritorii, să se adreseze la dl

CONSTANTIN BAICU
inv. dir. în Orăștie,
2—4 (68) (Szászváros.)

„PALAVRE“

un drăguț volumaș de schițe scrise cu spirit și cu haz de

GAVRIL TODICĂ

au apărut! Volumaș de 4 coale tipărite; cu 50 bani. Să poate procura la autor în Geoagiu (Algyógy).

Cumpărați:

POEZII

de ***Victor Bontescu***

un volum elegant și bine apreciat, franco cu *Cor. 1.60.*

*

„RAZE DE LUNĂ“

nuvele și schițe de

V. E. Moldovan,

cu subiecte alese din viața poporului român, de sus și de jos, franco *Cor. 1.60.*

„ARDELEANA“, institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie.

FILIALA VINȚUL-DE-JOS

Capital social	**K 500.000.**	**Escontează cambii cu.**	**7—8%**
Fond. de rez.	**K 470·000.**	**Credite de Co. curent și lomb.**	**7%**
Totalul fond.	**K 970·000.**	**Imprum. hipot. simple.**	**6—7%**
Depuneri	**K 2,800·000.**	**Plătește ptr. depuneri**	**4½—5%**

Să aduce la cunoștință publică, că ***„Ardeleana“,*** *institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie* pentru a veni în ajutorul clientelei sale mai îndepărtate și în general a poporațiunii agricole, ***a activat o filială în comuna Vințul-de-jos*** (strada promenăzii, nr. 73), ***care și-a început activitatea în 1 Noemvrie 1906.***

In scopul nizuințelor sale filiala va cultiva toate acele afaceri de bancă ca și centrala și anume:

1. ***Primește depuneri spre fructificare după cari plătește 5%*** interese plus dare de venit. Depunerile să pot înainta în ori și ce zi direct sau prin postă la adresa filialei. Sume până la 500 cor. să pot ridica ori și cînd fără abzicere, iar' dacă starea cassei permite, filiala solvește la cerere sume ori-cît de mari.

2. ***Acordă credite cambiale cu 7%*** pe cambii comerciale, tot asemenea credite ieftine pe cambii cu cavenți și obligațiuni cu chizeși. Cererile pentru astfel de credite să pot face verbal în localul filialei sau să pot înainta prin postă. Rezolvirea lor să face astfel încît în ziua tîrgului de săptămînă (Miercuri) clienții să-'și poată ridica împrumuturile votate. În cazuri urgente cererile să rezolvează imediat.

3. ***Acoardă împrumuturi hipotecare simple și cu anuități*** în condițiunile cele mai favorabile. Dobînda acestor împrumuturi variază după calitatea și soiul hipotecii între 6—7%. Cele pe hipoteca de pămînt sunt cele mai ieftine. Cererile să pot înainta direct sau prin postă și au să conțină *a)* extrasul de cărți funduare, *b)* foaia de catastru și *c)* actul pe prețuire.

4. ***Acoardă credite pe lombard:*** pe efecte și producte în condițiunile cele mai favorabile. Iar' ca să vină pe toate căile în serviciul creditului clasei agricole, va introduce în curînd și avanzurile pe viie.

Pentru orientarea clienților nostri, în localul filialei sunt tipărite afișate interesele ce să plătesc pentru depuneri și ce să iau pentru creditele de tot soiul. Tot asemenea pentru aceste din urmă sunt tipărite tabele practic întocmite așa că clienții nostri să poată afla și controla interesele ce au să le plătească pentru împrumuturile ce le ridică ori pentru regulările ce le fac.

În fine să aduce la cunoștință, că pentru a face și pe populațiunea mai săracă părtașe de binefacerile activității noastre, direcțiunea a decis să dee împrumuturi cît de mici, tot asemenea să primească depuneri chiar și în sumele cele mai neînsemnate.

Aducînd aceste la cunoștința Onor. nostri clienți și Onor. public din Vințul-de-jos și jur, rugîndu-ne să fim onorați cu încrederea tuturor, semnăm

Vințul-de-jos, 1907.

„Ardeleana“
institut de credit și economii
„Filiala Vințul-de-jos“.

AVIS

Vă aducem la cunoștință, cumcă banca proiectată în Maros-Illye (Ilia Murășană) s'a încuviințat de către tribunal, dîndui-să numele „Progresul“. Funcțiunea și-o începe în *28 April st. n.*

Primește depuneri spre fructificare cu 6%. Acoardă împrumuturi pe cambiu cu cavenți, obligațiuni și hipotecă.

Totodată aducem la cunoștință, cumcă direcțiunea a staverit solvirea restului de acții în modul următor:

1907	1-lea	Iunie	20%	adecă	după	fiecare	acție	20	cor.
1907	„	August	20%	„	„	„	„	„	„
1907	„	Octobre	20%	„	„	„	„	„	„
1907	„	Dec.	10%	„	„	„	„	„	„

Dr. Rozvan, director executiv. *1—3 (74).* **Miron Oprean,** cassar și membru în direcțiune.

Editor și redactor responsabil: **Iulius V. Ioanovici.** „Tipografia Nouă“, în Orăștie